

หน่วยที่ 6 การบริหารจัดการอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลและอุปกรณ์ฉุกเฉิน

อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment : PPE) เป็นอุปกรณ์ที่ออกแบบมาเพื่อสวมใส่เพื่อปกป้องส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายไม่ให้ได้รับอันตรายหรือบรรเทาอันตรายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำงาน ชนิดและวัตถุประสงค์

อุปกรณ์ป้องกันศีรษะ มี 3 ชั้นคุณภาพ

ชั้นคุณภาพ A ป้องกันกระแทกกระทึกเจาะทะลุของของแข็ง ทนแรงดันไฟฟ้าไม่เกิน 2,200 โวลต์ สำหรับงานทั่วไป โยธา ก่อสร้าง เครื่องกล งานเหมือง และงานที่ไม่เสี่ยงต่อไฟฟ้าแรงสูง

ชั้นคุณภาพ B มีคุณสมบัติเหมือน A แต่เพิ่มเติม คือทนแรงดันไฟฟ้าได้ 20,000 โวลต์ เหมาะงานไฟฟ้าแรงสูง

ชั้นคุณภาพ C ป้องกันการกระแทกกระทึก เจาะทะลุ แต่ไม่ป้องกันอันตรายจากไฟฟ้า

รูปร่างลักษณะ มีทั้งมีขอบ ไม่มีขอบ มีขอบยื่นเฉพาะด้านหน้า เปลือกหมวกทำจากโพลีเอทิลีนคุณภาพดี มีสันนูนหรือร่องกันแรงกระแทก แฉลบ ร่องในหมวก อยู่ห่างจากเปลือกหมวก 1-1.25 นิ้ว เพื่อดูดซับแรงกระแทก

สายรัดศีรษะ ใช้ปรับขนาดให้พอดีกับศีรษะ สายรัดคาง กันปลิว ร่วง แล็บจับเหนื่อ ติดอยู่บริเวณหน้าผากป้องกันเหนื่อเข้าตา หมวกคลุมศีรษะ สำหรับงานที่มีอุณหภูมิต่ำมาก

อุปกรณ์ป้องกันใบหน้าและดวงตา

1.1 แว่นตานิรภัย

1.2 ครอบตานิรภัย

- ครอบตานิรภัย
- ครอบตานิรภัย
- ครอบตาสำหรับงานเชื่อมโลหะ

1.3 กะบังหน้า มีลักษณะใสแผ่นโค้งครอบใบหน้า

1.4 กระจกครอบศีรษะ ป้องกันสารอันตรายมีฤทธิ์กัดกร่อนรุนแรงกระเด็นโดนใบหน้า

1.5 กะบังหน้าสำหรับงานเชื่อมโลหะ แบบมือถือ และแบบสวมศีรษะ

การเลือกใช้ – ประสิทธิภาพมาตรฐานรองรับ – ความพอดีกับใบหน้าไม่บดบังสายตา และมองเห็นภาพได้เสมือนจริง – ความสบายขณะสวมใส่น้ำหนักเบา – ทนทานต่อความร้อน การกัดกร่อนสารเคมี ไม่เกิดระคายเคืองต่อผิวหนัง – ไม่เป็นอุปสรรคกับอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัย อื่น - ทนทานทำความสะอาดและมาเชื้อโรคได้ง่าย

การดูแลรักษาและข้อควรระวัง ทำความสะอาดหลังการใช้งานทุกวัน ตรวจสอบสภาพทั่วไปของอุปกรณ์ ไม่เสียหายแตกร้าว

อุปกรณ์ป้องกันมือและแขน ป้องกันอันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับมือและแขนในการทำงานในสถานประกอบการ อันตรายได้แก่ การสัมผัสสารเคมี บาดเจ็บจากของมีคม กระแทกกระทึกกับวัตถุ สัมผัสกับอุณหภูมิสูงหรือต่ำ การสัมผัสกับไฟฟ้า ชนิดของถุงมือ

1. ถุงมือป้องกันสารเคมี

- **ถุงมือบิวทิล** เป็นยางสังเคราะห์ป้องกันสารเคมีได้หลายชนิด กรด ต่างกักร่อนรุนแรง มีความยืดหยุ่นได้ดีเมื่อใช้กับ อุณหภูมิต่ำ แต่ไม่ควรใช้กับสารไฮโดรคาร์บอน
- **ถุงมือยางธรรมชาติ** ใช้ป้องกันอันตรายจากสารเคมีละลายน้ำได้หลายชนิด ใช้งานได้ดีที่อุณหภูมิสูงต่ำ แต่บางคนอาจ แพ้
- **ถุงมือไนโอพรีน** เป็นยางสังเคราะห์ มีความยืดหยุ่นสูง ทำให้แนบกระชับ หยิบจับคล่องแคล่ว ทนต่อการฉีกขาด เหมาะ สำหรับป้องกันน้ำมันไฮดรอลิกส์ แอลกอฮอล์ กรด ต่างที่พบในสิ่งมีชีวิต
- **ถุงมือไนไตร** ยืดหยุ่นดี ทนทาน เหมาะสำหรับป้องกันน้ำมัน ไขมัน กรด แอลกอฮอล์ คลอรีน แต่ไม่เหมาะกับสาร ปฏิกริยาออกเคชั่นรุนแรง

2. ถุงมือป้องกันการขีดข่วน .ใช้ป้องกันการขีดข่วน การบาด การเฉือนของมีคม วัสดุที่ใช้ทำได้แก่

- หนังสัตว์ นิยมนำหนังวัว หนังหมู และหนังแกะ หนังแกะจะมีความอ่อนนุ่มมากที่สุด ใช้กันทั่วไปในโรงงาน อุตสาหกรรม มีคุณสมบัติสวมใส่สบาย ระบายอากาศได้ดี ทนทาน มีความยืดหยุ่น สามารถหยิบจับสิ่งของได้ง่าย
- เส้นใยสังเคราะห์ สวมใส่สบาย ระบายอากาศและยืดหยุ่นได้ดี ตัวอย่างของวัสดุนี้คือ เคฟลาร์ (Kevlar)
- ตาข่ายลวด (Metal Mesh) ทำจากโลหะถักเป็นรูปมือ ใช้กับของมีคมเฉพาะ ป้องกันการตัดเฉือน เช่น ชำแหละเนื้อสัตว์

3. ถุงมือป้องกันอุณหภูมิ ป้องกันอันตรายจากการหยิบจับวัสดุที่อุณหภูมิร้อนหรือเย็น

- หนังสัตว์และเส้นใยสังเคราะห์ - ผ้า ป้องกันอุณหภูมิสูงหรือต่ำมากไม่ได้จึงปรับปรุงด้วยการเคลือบหรือผสมวัสดุอื่นด้วย
- อลูมิเนียม (Aluminized Gloves) บุด้วยวัสดุที่เป็นฉนวนเหมาะสำหรับใช้กับงานที่อุณหภูมิสูงหรือต่ำมากๆ ได้

4. ถุงมือป้องกันไฟฟ้า ทำจากวัสดุที่ต้านทานแรงดันไฟฟ้าระดับต่างๆ มักใช้ร่วมกับถุงมือหนังหรือห่อหุ้มด้วยวัสดุที่ทนการ ขีดข่วน บาด เจาะทะลุ เพื่อป้องกันไม่ให้วัสดุที่เป็นฉนวนรั่วฉีกขาด แบ่งเป็นชั้นคุณภาพ 0-4 ชั้นคุณภาพ 4 มีความเป็นฉนวน ทนแรงดันไฟฟ้าได้สูงสุด

การเลือกใช้ พิจารณาตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- ประสิทธิภาพในการป้องกันและมาตรฐานรองรับ
- ลักษณะอันตราย ลักษณะงาน ชนิดของสารเคมี
- การใช้งาน : ระยะเวลาสัมผัสอันตราย ส่วนของร่างกายที่สัมผัส (มือ แขน นิ้ว)
- ผิวสัมผัสของวัสดุ (แห้ง เปียก มีน้ำมัน) และการจับยึด
- ขนาดความหนา ของวัสดุ
- ความสบาย
- การทำความสะอาดดูแลรักษา

ทำความสะอาดหลังการใช้งานทุกวัน น้ำล้าง หรือวิธีการที่ผู้ผลิตแนะนำ ผึ่งให้แห้ง เก็บในที่สะอาด ไม่ร้อนปราศจากฝุ่น

อุปกรณ์ปกป้องขาและเท้า ป้องกันอันตรายต่างๆที่อาจเกิดขึ้นกับขาและเท้าในสถานประกอบการ มี ชนิด

1. รองเท้านิรภัยทั่วไป เป็นรองเท้าหุ้มส้น ส่วนหัวมีครอบปลายเท้าทำจากโลหะ พื้นรองเท้าอาจจะทำป้องกันลื่น แผ่นหนัง คลุมรู้อยเชือกป้องกัน โลหะหลอมเหลวกระเด็น
2. รองเท้านิรภัยปกป้องส่วนบนของเท้าทั้งหมด เหมือนรองเท้านิรภัยแต่เสริมวัสดุป้องกันกระแทกหุ้มส่วนบนของเท้า

3. รองเท้านิรภัยป้องกันการเจาะทะลุ เสริมแผ่นโลหะระหว่างพื้นรองเท้าด้านในและด้านนอกป้องกันการเจาะทะลุของของแหลม
4. รองเท้าตัวนำไฟฟ้า (Electrically Conductive Shoes) เป็นรองเท้าป้องกันการสะสมของไฟฟ้าสถิต เหมาะสำหรับใส่ทำงานที่เสี่ยงต่อการระเบิดหรือไฟไหม้ เพราะไฟฟ้าสถิตสะสมในตัวผู้ปฏิบัติงานอาจเกิดประกายไฟ ทำให้เกิดระเบิดหรือไฟไหม้ได้
5. รองเท้าป้องกันอันตรายจากไฟฟ้า ป้องกันไม่ให้เท้ากลายเป็นทางผ่านของไฟฟ้าไปยังพื้นดิน ป้องกันสูงสุดได้ไม่เกิน 600 โวลต์บนพื้นแห้ง

การเลือกใช้ - ประสิทธิภาพมาตรฐานรองรับ เช่น สมอ ANSI EN ISO

- เหมาะสมกับลักษณะงาน – ขนาดพอดี – น้ำหนักเบา – ความสวยงาม ถ้าถูกใจผู้ใช้ก็จะเกิดแรงกระตุ้นให้เกิดทัศนคติที่ดีในการใส่และดูแลรักษา

การดูแลรักษาและข้อควรระวัง ทำความสะอาดด้วยการปิด เช็ดฝุ่นหรือล้างด้วยน้ำสะอาด ผึ่งแดด ก่อนใช้ทุกครั้งควรตรวจหารอยขาด รุ ความชำรุด ซ่อมให้อยู่ในสภาพดี ไม่นั่นใจว่าคงคุณสมบัติการป้องกันตามมาตรฐาน ควรเปลี่ยนคู่มือใหม่ สำหรับรองเท้าป้องกันไฟฟ้า สารเคมี ควรปฏิบัติตามคู่มือการดูแลรักษาและการตรวจสภาพของผู้ผลิต

อุปกรณ์ปกป้องลำตัว

ชุดป้องกันสารเคมี วัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้ผิวหนังของร่างกายได้รับอันตรายจากสารเคมีทั้งจากการซึมผ่านและเกิดปฏิกิริยาเฉพาะที่ เช่น ไหม้ บวม คัน เป็นแผล แบ่งออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้

1. ชุดป้องกันแก๊สพิษ ใช้สำหรับป้องกันสารอันตรายอยู่ในสถานะแก๊สของเหลวไม่ให้สัมผัสกับร่างกาย เป็นชุดคลุมทั้งตัว ตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า อากาศภายนอกไม่สามารถเข้าได้ จึงต้องใช้ถังบรรจุก๊าซอากาศพกพา เพื่อช่วยหายใจ มาตรฐาน ระดับ A
2. ชุดป้องกันการกระเด็นของของเหลวอันตราย ป้องกันการกระเด็น แต่สารเคมี ในสภาพแก๊สเข้าได้ มาตรฐาน ระดับ B , C
3. ชุดป้องกันการปนเปื้อนทั่วไป ป้องกันการสัมผัสโดยตรงกับสารเคมี สภาพแก๊สผ่านได้

ต้องผ่านการทดสอบ 2 อย่างคือ 1 การซึมผ่าน 2. การเลือกใช้

ชุดป้องกันความร้อน ป้องกันอันตรายจากความร้อนที่แผ่มาจากแหล่งกำเนิด การกระเด็นของโลหะหลอมเหลว ใช้กับงาน เตาหลอมโลหะ เตาเผา เตาอบ งานผจญเพลิง งานซ่อมบำรุงบางชนิด มีหลายชนิดตามวัสดุที่ทำ จะแตกต่างกันตามอุณหภูมิที่ป้องกันได้

1. หนังสั๊ตว์ ป้องกันความร้อนที่แผ่ออกมาจากแหล่งกำเนิดและเปลวไฟ ประกายไฟ การกระเด็นของโลหะหลอมเหลว รั้งสี อัลตราไวโอเลต อินฟราเรด และแรงกระแทกเล็กน้อยได้
2. ขนสัตว์หรือเส้นใยเคลือบสารเคมี ป้องกันเปลวไฟ ประกายไฟ ทนทาน ให้ความรู้สึกสบายเมื่อสวมใส่ ป้องกันการขีดข่วน และใช้สำหรับงานในที่อุณหภูมิต่ำได้ด้วย
3. เส้นใยแก้วเคลือบอลูมิเนียม เป็นวัสดุที่ทำจากใยแก้วเคลือบผิวด้านนอกด้วยอะลูมิเนียม สามารถสะท้อนการแผ่รังสีความร้อน ทนอุณหภูมิได้สูงมาก เหมาะสำหรับงานผจญเพลิงโดยตรง เช่นงาน ผจญเพลิง

4. เส้นใยสังเคราะห์ เป็นวัสดุที่สังเคราะห์ขึ้น ทนอุณหภูมิสูงได้ดีมาก ทอเป็นผืนได้คล้ายผ้าทั่วไป และทนทาน ได้แก่เส้นใย อรามิก เส้นใยอะคริลิก เส้นใยโพลีเอไมด์ เป็นต้น

การเลือกใช้ – ประสิทธิภาพในการป้องกันและมาตรฐานรองรับ – รูปแบบขนาดและความพอดี – ความรู้สึกสบายเมื่อสวมใส่ – ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เช่น การระบายอากาศ น้ำหนัก ความระคายเคือง การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิร่างกายมากเกินไป การเป็นลม

อุปกรณ์ป้องกันการตกจากที่สูง ระยะความสูงไม่ควรเกิน 1.8 เมตร หรือ 1 ช่วงตัว ระยะความสูงปลอดภัย อุปกรณ์ป้องกันการตกจากที่สูงเพื่อไม่ให้ผู้ปฏิบัติงานตกลงมากระแทกพื้นเบื้องล่าง หรือพื้นที่ต่ำกว่า แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ 1 อุปกรณ์ป้องกันการตก 2 อุปกรณ์กำหนดขอบเขต

- อุปกรณ์รัดลำตัว เข็มขัดนิรภัยสำหรับทำงานบนเสา เข็มขัดนิรภัยสำหรับทำงานทั่วไป สายรัดตัวนิรภัยชนิดคาดอก สายรัดนิรภัยชนิดเต็มตัว
- อุปกรณ์เชื่อมต่อ เชือกนิรภัย สายช่วยชีวิต จุดยึด

การเลือกใช้ วิเคราะห์ลักษณะงานความเสี่ยง ศึกษาโครงสร้าง ประสิทธิภาพมาตรฐานรับรอง ความแข็งแรงของอุปกรณ์ ตรวจสอบคุณภาพ

เข็มขัดและสายรัด นิรภัยที่ได้รับการกระตุกจากการตกจากที่สูงครั้งหนึ่งแล้ว ไม่ควรนำกลับมาใช้ใหม่

การบริหารจัดการอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลในสถานประกอบการ

การประเมินเพื่อเลือกใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ด้วยเทคนิคการเดินสำรวจ(Walk Through)

ข้อมูลสำคัญที่ควรได้ 1. รายละเอียดของกระบวนการทำงาน 2 อันตรายที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำงาน 3 ผลของอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงาน 4. เลือกอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่เหมาะสม

การประเมินสถานะสุขภาพของผู้ใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล

1. ความสมบูรณ์ของร่างกาย พร้อมต่อการใช้อุปกรณ์
2. การเฝ้าระวังทางการแพทย์ ตรวจร่างกาย ปีละ 1 ครั้ง
3. การตรวจทางชีวภาพ สารเคมีในร่างกาย เช่นตรวจตะกั่วในเลือด เพื่อวางแผนป้องกัน

การฝึกอบรมอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล เนื้อหาควรประกอบด้วย

1. สาเหตุที่ต้องใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล
2. ชนิดของอุปกรณ์ และหลักการป้องกัน
3. หลักการเลือกอุปกรณ์ ให้เหมาะกับลักษณะงานต่างๆ
4. วิธีการใช้ การทำความสะอาด การตรวจสภาพ การบำรุงรักษา การเก็บ และการทิ้งอย่างถูกวิธี
5. ผลเสียของการไม่ใช้อุปกรณ์หรือใช้ไม่ถูกต้อง
6. ข้อจำกัดอุปกรณ์

การศึกษาด้วยตนเอง หรือเสียงตามสายให้ความรู้ เผยแพร่

ประเมินผลบันทึกข้อมูล

- ประเมินเป็นระยะตามความเหมาะสม
- ประเมินเมื่อเกิดความผิดปกติเกิดขึ้น
- ประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ

อุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยในกรณีฉุกเฉิน

อ่างล้างตาและฝักบัวชำระร่างกายฉุกเฉิน

- ฝักบัวชำระร่างกายฉุกเฉิน (Emergency Showers)
- อ่างล้างตาและใบหน้าฉุกเฉิน (Eye/Face Washer)
- อ่างล้างตาฉุกเฉิน (Eye Washes)
- สายฉีดน้ำล้างตาฉุกเฉิน (Eye Wash/Drench Hoses)

มาตรฐานที่กำหนดสำหรับอ่างล้างตาและฝักบัวชำระร่างกายฉุกเฉินมีสาระสำคัญ ได้แก่ ประเภท การออกแบบประสิทธิภาพการทำงาน การติดตั้ง การใช้ และการดูแลรักษา

ระบบไฟฉุกเฉิน (Emergency Lighting System) มีความจำเป็นมากในการหนีออกจากอาคารกรณีไฟไหม้หรือเหตุฉุกเฉินอื่นที่ไม่มีแสงสว่างเพื่อเป็นการนำทางผู้ปฏิบัติสู่พื้นที่ปลอดภัย แบ่งออกเป็น 2 ชนิด

1. **ระบบที่ต้องดูแลรักษา** ส่วนส่องสว่างได้รับพลังงานหลักจากแหล่งพลังงานหลักของอาคารและสำรองเก็บไว้ในตัวเอง เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินระบบทำงาน พลังงานที่สำรองไว้จะถูกใช้ไป แหล่งพลังงานหลักจะเริ่มจ่ายไฟฟ้าเพื่อเก็บไว้ อีก สัญลักษณ์ **M/** ย่อมาจาก Maintained ตามด้วยตัวเลขแสดงระยะเวลาให้แสงสว่าง เช่น M/1 หมายถึงระบบที่ต้องดูแลรักษาให้แสงสว่างต่อเนื่อง 1 ชั่วโมง

2. **ระบบที่ไม่ต้องดูแลรักษา** ส่วนส่องสว่างได้รับพลังงานจากแหล่งพลังงานสำรองที่แยกออกจากแหล่งพลังงานหลัก สัญลักษณ์ระบบนี้คือ **NM/**

และตามด้วยตัวเลขแสดงระยะเวลาการให้แสงสว่าง

การติดตั้งระบบไฟฉุกเฉินที่ได้มาตรฐาน ควรอ้างอิงกฎหมายท้องถิ่น มาตรฐานรับรอง และข้อแนะนำจากสถาบันที่เชื่อถือได้ เช่น กฎหมายและมาตรฐานรับรอง BSI , NFPA

สัญญาณไฟทางออกฉุกเฉิน เป็นสิ่งที่ช่วยชี้นำบอกทางที่จะไปสู่ที่ปลอดภัย ติดที่ ประตู ทางแยก ทางออก ใกล้เคียงอุปกรณ์ดับเพลิง ฉุกเฉิน สัญญาณอัคคีภัยฉุกเฉิน ติดอยู่เหนือพื้นประมาณ 2 เมตร